

СЕКЦІЯ 3

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І СИСТЕМ

*Шкіцька І. Ю., д-р філол. наук, проф.,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність», яка з 01 вересня 2016 р. змінила назву на «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (ІБАС), на ринку освітніх послуг в Україні перебуває вже понад 20 років. За цей час відбулося чимало змін у сфері новітніх технологій, педагогіки вищої школи, а також діловодства та інформаційної діяльності. З огляду на це наукова розвідка, присвячена визначенню факторів, які варто брати до уваги, готуючи фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, є актуальною і відповідає запитам українського суспільства та освітології.

Серед учених, увагу яких привертало питання підготовки фахівців із документознавства та інформаційної діяльності, – В. В. Бездрабко, Ю. І. Палеха, В. Г. Спрінсян, М. С. Слободяник, С. В. Дубова, О. Г. Кириленко, Г. Л. Петрова, І. В. Гончаренко та ін. Усім відомий вислів: «Хто володіє інформацією, той володіє світом», який сьогодні, у добу інформаційного суспільства, набув особливої актуальності, але потребує певних уточнень. Розглянемо фактори, які повинні враховуватися під час підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Інформаційні потоки істотно зросли. До найважливіших завдань майбутнього фахівця інформаційної сфери можна зарахувати вміння орієнтуватися у великих інформаційних масивах, швидко визначати інформацію, релевантну запитам, перевіряти надійність джерела інформації та адекватно оцінювати її якісні характеристики. Отже, важливими залишаються навички аналізу, синтезу та згортання інформації, які розвиваються під час вивчення таких освітніх компонент, як «Аналітико-синтетична переробка інформації», «Інформаційна-аналітична діяльність», «Інформаційна аналітика» тощо. В умовах сьогодення важливо стимулювати логічне та критичне мислення студентів, особливо використовуючи метод коучингу і кейс-метод.

Зауважимо, що поняття «інформаційна культура» охоплює не тільки інформаційну грамотність. До його складу входять також поняття доброчесності, поваги до чужої інтелектуальної власності, толерантність до інакодумства тощо. Більшою частотністю, порівняно з терміном «інформаційна культура», відзначаються дещо вужчі за значенням терміни «цифрова грамотність» і «медіаграмотність», що стали популярними сьогодні.

Уміння продукувати та обробляти інформацію набуло особливої значущості. Дехто може заперечувати важливість цих навичок з огляду на диджиталізацію всіх сфер суспільного життя – мовляв, фахівцям непотрібно вивчати, як створювати документи різних груп, вони матимуть шаблони, куди лише вписуватимуть дані особистого характеру та фактичну інформацію. І хоча більшість ситуацій, які виникають у сфері ділових відносин, є типовими та тематично визначеними, стрімкі зміни, які відбуваються в інформаційному суспільстві, спричиняють виникнення нових процесів і видів діяльності, які, зі свого боку, потребують документування та уніфікації. Як наслідок, цінується працівник, здатний створювати нові тексти відповідно до сучасних вимог документування, зокрема з урахуванням вимог офіційно-ділового стилю.

Цифрова грамотність і здатність працювати на електронних платформах та з різними програмним забезпеченням стали базовими компетентностями фахівців. Зміни у сфері інформаційних технологій відбуваються просто блискавично. Те, що здобувачі освіти вивчали на першому курсі, уже на третьому курсі може бути неактуальним. З огляду на це варто розвивати навички самонавчання та долати різного роду гаджетофобії. Не менш важливо пояснювати логіку роботи того чи того програмного забезпечення, учити загальним принципам цифровізації будь-якої діяльності, звертати увагу студентів на цінність таких особистісних навичок, як уважність, сфокусованість на виконанні завдання, вміння раціонально використовувати свій час, правильно розставляти пріоритети. Процес підготовки фахівців зі спеціальності ІБАС повинен ураховувати «сучасні реалії функціонування установи, організації чи підприємства в умовах інформатизації суспільства» [2, с. 6].

У сучасної людини, незалежно від того, де вона перебуває – на роботі / навчанні чи вдома – з'явилось дуже багато відволікаючих чинників, які розпорошують її увагу, не дають зосередитися на чомусь значущому: соціальні мережі, телефонні дзвінки, безліч захопливих додатків на мобільних пристроях тощо, тому запровадження в освітній процес такої освітньої компоненти, як «Тайм-менеджмент», допоможе підготувати більш відповідальних працівників, що уміють розставляти пріоритети та протистояти сторонньому інформаційному впливу. Не можна обходити увагою також питання кібербезпеки, зберігання інформації, захисту прав на інтелектуальну власність тощо.

Низький рівень грамотності робить фахівця-документознавця професійно непридатним. Сучасні люди все менше і менше читають, що негативно позначається на рівні їхньої грамотності. Проте неграмотність асоціюється з низьким професіоналізмом, і хоча вона сьогодні розглядається не такою катастрофічною, порівняно з цифровою неграмотністю, для фахівця у сфері діловодства та інформаційної діяльності грамотність залишається головною умовою його прийняття на роботу.

На робочому місці в доволі короткий проміжок часу випускник ЗВО опановує тонкощі роботи з тим чи тим програмним забезпеченням (маємо на увазі електронний документообіг). Навіть за наявності прогалин із документознавства він за пів року запам'ятовує правила оформлення документів. Але якщо працівник неграмотний, він буде продовжувати створювати проблеми на робочому місці до кінця терміну свого перебування на посаді. З огляду на це в навчальних планах з підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» не доцільно скорочувати кількість годин, відведених на мовну підготовку. Ідеться про освітні компоненти «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Документна лінгвістика» / «Лінгвістичні основи документознавства», «Культура наукової мови» тощо.

Тенденції до узгодження вітчизняних стандартів із міжнародними і посилення значущості англійської мови як мови міжнародного спілкування. Безумовно, в основі підготовки фахівців з інформаційної діяльності повинні полягати міжнародні стандарти гуманітарної освіти [1, с. 332]. Хоча діловодна сфера характеризується відносною традиційністю та стабільністю, у час інформаційного суспільства суттєві зміни відбуваються і тут з огляду на розвиток новітніх інформаційних технологій і глобалізаційно-інтеграційні процеси. Саме із цієї причини в підготовці фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» треба звертати увагу на формування компетентності «здатність спілкуватися іноземною мовою» [3] і відводити більше годин для вивчення англійської мови.

Навички гармонійної інтеракції є цінністю в сучасному суспільстві. Істотне зниження частки безпосередньої комунікації, спричинене розвитком новітніх інформаційних технологій (люди все менше інформації отримують від людей і все більше за допомогою електронних носіїв інформації) та пандемією, призводить до збільшення кількості помилок на виробництві та конфліктів через недоліки комунікації. Комунікація скоро залишиться чи не єдиною неавтоматизованою нішею. Отже, розвитку комунікативних навичок майбутніх фахівців, їхнього емоційного інтелекту, вмінню

відчувати комунікативного партнера, слухати його і будувати спілкування з ним з урахуванням екстралінгвальних факторів треба приділяти велику увагу.

На сучасному ринку праці потрібні фахівці з практичними навичками. Роботодавці не хочуть чекати, поки випускник набуде досвіду, працюючи у них, – їм потрібні працівники, «готові» до якісного виконання обов'язків уже сьогодні. Попри всі переваги ґрунтовної теоретичної підготовки фахівців та «енциклопедичного» характеру вищої освіти, здобутої в українських вишах, реалізуючи освітні програми з інформаційної діяльності, потрібно робити більший акцент на виробленні практичних навичок здобувачів освіти, що повинно знаходити відбиття «вже на рівні розроблення освітніх програм» [4, с. 285].

В основі універсальності спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» лежить збільшення спектра вакансій, де можуть працювати випускники, та розширення переліку посадових обов'язків сучасних працівників. Зокрема, робота працівника бібліотеки, архіву, інформаційного відділу, діловодної служби державної установи або приватної фірми служби чи працівників бібліотек і архівів істотно різниться. Спостерігаються також зміни посадових обов'язків працівників згаданого фаху, порівняно з попередніми роками. Наприклад, через те, що бібліотеки сьогодні характеризуються соціальною поліфункційністю і перетворюються на культурно-розважальні та навчально-розвивальні осередки, працівники бібліотек повинні вміти організовувати і проводити культурно-масові заходи, мати навички педагогічної роботи, розвинуті комунікативні навички та артистичні здібності тощо.

До обов'язків багатьох офіс-менеджерів, працівників інформаційних служб і бібліотек сьогодні входить висвітлення різних аспектів діяльності установи та її позитивне позиціонування в мережі Інтернет та соціальних мережах. Зокрема, згадані працівники повинні вміти грамотно складати тексти повідомлень про новини, стежити за оновленням інформації на сайті, вести онлайн-сторінки тощо. Виходячи із цього, під час підготовки фахівців спеціальності ІБАС важливо запроваджувати навчальні компоненти, які передбачали б набуття знань з іміджології, корпоративної культури, інтернет-маркетингу, професійної етики, а також розвиток креативності, комунікативних навичок, уміння виступати публічно, продукувати різножанрові тексти не тільки в офіційно-діловому, а також у публіцистичному та навчально-популярному стилях.

Отже, в умовах інформаційного суспільства під час підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи важливо фокусуватися на формуванні таких компетентностей, як уміння орієнтуватися у великих інформаційних потоках, аналізувати та згортати інформацію, критично мислити, на високому рівні знати англійську мову, позитивно позиціонувати свою компанію в ЗМІ та соціальних мережах, мати навички продукування політематичних текстів у різних стилях і жанрах. Грамотність, зокрема цифрова, креативність, комунікабельність, гнучкість, організованість, пунктуальність, відповідальність і уважність до деталей, – особистісні риси і характеристики, на формування яких повинна бути спрямована сучасна освітньо-професійна програма з підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Список використаних джерел

1. Гончаренко І. В. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки документознавців. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7–9 квітня 2015 р. / Національний авіаційний університет; редкол. І. І. Тюрменко та ін. Київ: Талком, 2015. С. 331–334.

2. Петрова Л. Г. Процесно-орієнтований підхід до підготовки документознавців як чинник реалізації якісних параметрів навчання у ВНЗ. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. С. 5–9.

3. Проект стандарту фахової передвищої освіти ОПС «фаховий молодший бакалавр» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Proyekti-standartiv/2021/03/30/029-informatsiyna-bibliotechna-ta-arkhivna-sprava3003.pdf> (дата звернення: 15.05.2021).

4. Спрінсян В. Г. Підготовка документознавців, інформаційних аналітиків – нагальна потреба інформаційного суспільства. *Моделювання регіональної економіки*. 2011. С. 283– 289.

*Філімонова Т. О., канд. фіз.-мат. наук,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ*

РОЗРОБКА ДОДАТКА ДЛЯ ПРИВІТАННЯ З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ

Розроблено корисний додаток, який допоможе вітати колег із Днем народження. Для реалізації використано мову програмування Python [1].

День народження – особлива дата, тому завжди приємно отримати привітання. Додаток допоможе вирішити цю проблему. В мережі Інтернет можна знайти аналогічні додатки для Android, iPhone [2, 3]. Практичне значення нашої розробки – безкоштовність і розташування у відкритому доступі.

Є список словників `users`, кожний словник має ключі `name` і `birthday`. Така структура представляє модель списку користувачів з іменами та датами народження. `name` – це рядок з ім'ям користувача, а `birthday` – об'єкт `datetime`, в якому записана дата народження.

Реалізуємо функцію, яка отримує на вхід список `users` та виводить в консоль список користувачів, яких необхідно привітати з Днем народження за днями тижня. Якщо день народження випадає на вихідні, привітати співробітника необхідно у понеділок. Функція виводить список іменинників у такому форматі:

Monday: Tatyana, Ivan
Tuesday: Irina, Sergiy.

Кінцевим результатом роботи є додаток. Для того, щоб була можливість встановити та використовувати додаток, необхідно розробити Python-пакет, який можна встановити.

Структура пакета буде такою:

```
package/  
package/  
    __init__.py  
    code.py  
setup.py  
README.md
```

Поруч з пакетом треба розташувати модуль з інструкціями по установці – `setup.py`. Модуль містить інструкції з установки і викликає функцію `setup` з пакета `setuptools`. Функція `setup` виконує установку пакета в системі і містить параметри конфігурації.

Файл `setup.py` містить назву пакета, версію, короткий опис пакета, адресу, де можна подивитися код, прізвище автора, його email, ліцензію, набір пакетів, які включені в поставку.

Пакет містить додаток, який можна викликати з консолі. Тоді зручно буде додати можливість виклику цієї програми в будь-якому місці системи з консолі. Для цього до виклику `setup` необхідно додати ще один параметр – `entry_points`. Цей параметр приймає словник, де потрібно вказати список «точок входу» для ключа `console_scripts`.